

TVRDOŠÍN

TLAČOVÝ ORGÁN MsNV ≡ JANUÁR 1990

Mladý smrečok na fotoreprodukcii nie je len ilustračnou novinovou snímkou, ale aj symbolom mladého nového roku v nových mladých spoločensko-politických podmienkach. Tvorcovia mesačníka "Tvrdošín" Vám, vážení čitatelia, želajú v ňom predovšetkým pevné zdravie, veľa osobných a pracovných úspechov v rodinách, domácnostiach i na pracoviskách, ale aj veľa vzájomného porozumenia, tolerancie, trpezlivosti, chuti učiť sa a ochoty dať sa poučiť, ale aj viac lásky a vzájomnej úcty pri budovaní slobodného, demokratického, sociálne-spravodlivého štátu. Mladý ihličnan v zasneženej krajine pripomínajúcej nepopísaný čistý list papiera symbolizuje aj relatívnu mladosť nových problémov a neskúsenosť mnohých ľudí v prístupoch k ich riešeniu. Bude treba naozaj veľa trpezlivosti a vzájomnej tolerancie pri hľadaní spoločných východísk ale aj spôsobov riešenia nahromadených problémov, aby sa ľudia z rôznych názorových skupín a rôznych politických strán dohodli, ako čo najrýchlejšie, ale pritom čo najoptimálnejšie a najdokonalejšie uplatniť tú vytúženú demokraciu a pluralitný systém v praxi tak, aby ho všetci občania pocítili ako lepší, slobodnejší, spravodlivejší, rozvíjajúci a nie ubíjajúci ducha každého človeka. Keďže takého nebolo a dodnes nie je jednoduché vyznať sa v množstve problémov a

požiadaviek, keď to vezmeme v časovom slede, tak predovšetkým zástupcov mládeže a študentov, neskôr zástupcov "Občianskeho fóra" v Čechách a "Verejnosti proti násiliu" na Slovensku, potom oživujúcich sa a vznikajúcich nových strán a záujmových združení, rozsiahlych kádrových zmien v ústredných štátnych orgánoch až po voľbu nového prezidenta pána

Václava Havla pri odbúraní stranického a štátneho mocenského monopolu jedinej strany - Komunistickej strany Československa. Pre každého z nás nepredstaviteľne rýchly spád udalostí a premien v nich bol a je predovšetkým obrovským informačným náporom, na základe ktorého je ohromne ťažké pre jednotlivca rozhodnúť sa, na ktorú stranu polemik sa postaviť, koho podporiť, alebo nepodporiť, ku komu sa pridať a od koho sa odvrátiť. Chce to rýchle sa zoznamovať s programovými vyhláseniami hlavných hnutí a vedieť sa s nimi stotožniť, alebo nestotožniť. Ukázalo sa, že je veľa, azda aj väčšina takých našich spoluobčanov, ktorí

nevedia, ako sa v danej situácii správne zachovať, ktoré z vyhlásení podporovať, koho voliť za svojho zástupcu v nastávajúcom období priprav nových slobodných volieb, pretože všetky, od 17. nov. 1989 doposiaľ zvolené orgány sú dočasné. Je mnoho aj takých našich spoluobčanov, ktorí nedbali na výzvy z prvých dní po 17. novembri... /pokračovanie na 2. str./

... o zachovaní rozumu, súdnosti, o nepodliehaní vášňam, o spolupráci a spoluzodpovednosti pri obnove socializmu, ale bez chýb, o rokovaní so všetkými, ktorí to s osudom našej domoviny myslia dobre, ba aj o ôsmich pravidlách dialogu a programových zásadách zásadách Občianskeho fóra. Najmä medzi našimi mladými sú aj takí, ktorí si myslia, že demokracia znamená, že každý si v meste môže robiť čo chce. Ťažké je však vyčítať i jedným i druhým. I tým, v ktorých celé desaťročia tiele trpké vedomie nespravodlivosti a doposiaľ im nikto nedal možnosť vypustiť to zo seba, i tým z radov mládeže, ktorí ešte poriadne nevedia, čo vlastne chcú a ako sa k tomu vyjadriť. Nesprávne je tiež hádzať všetkých členov komunistickej strany do jedného vreca a obviňoval ich rovnako ako tých, ktorí im posledných 21 rokov len prikazovali, dirigovali, nútili vypisovať množstvo nezmyselných hlásení, nedovoľovali používať právo kritiky, rôznymi spôsobmi umlčovali a zastrášovali, nútili platiť členské príspevky s vedomím, že značná časť z nich ide na hradenie výdavkov veľkopanského života "horných desaťtisíc" a napokon dovedli naše hospodárstvo do dnešného neutešeného stavu. Tí si zaslúžia, aby sa zodpovedali za zneužívanie právomocí na osobný prospech a všetky ostatné prečiny voči národom a štátu. Ale väčšina ostatných pectivých a čestných členov KSČ či KSS za to predsa nemôže. Veľmi zaujímavé je stanovisko 14 ročnej gymnazistky, ktoré som len čírou náhodou mal možnosť prečítať ako úryvok z polročnej písomnej práce na spôsob listu priateľke či priateľovi: "Aj keď sme len na vidieku, ďaleko od miest, kde sa hýbe dejinami a kde i Ty píšeš novú históriu, srdcom sme predsa blízko. Všetkým ide predsa o jedno - o lepší život pre všetkých ľudí. Áno, držím palce tým, ktorým ide o to, lenže jedno ma veľmi mrzí. Je to pomstychtivosť a určitá nenávisť. Stratila sa trochu úcta k človeku ako k najvyššiemu tvorovi na Zemi. Či je to správne, keď kričia niektorí: "Vešať komunistov!?" Nie, tu sa stratila ľudskosť. Nikto z nás nie je najlepší, dokonalejší. Niekto má viac chýb, iný menej, no všetci sme ľudia. Ak človek niečo zlé urobí, určite nie je spokojný. A ten človek má nádej napraviť sa a predstihnúť mnohých. Treba ho v tom podporiť a nie za chybu vešať. Aj keď možno mnoho ľudí len "obrátilo kabát", treba vedieť odpustiť a priviesť na správnu cestu-nielen slovom, ale aj príkladom". Nuž áno, aj odpúšťať sa musíme naučiť, aj zistiť, ktorá je tá najsprávnejšia cesta a doviest' na ňu poblúdených. Mestské noviny "Tvrdošín" v tom budú pomáhať všetkým jednak tým, že v novej redakčnej rade bude demokratickejšie zastúpenie ak aj nie všetkých, tak určite väčšiny názorových skupín obyvateľstva a jednak tým, že poskytnú priestor každému, kto to s ďalším rozvojom života nášho kráľovského mesta myslí dobre a chce priložiť, ako sa vraví, ruku k spoločnému dielu. Do tretice je mladý stromček na snímke aj symbolom sám za seba. Totiž ekosymbolom, pripomínajúcim nám všetkým, aby sme sa obrátili späť k prírode, naučili sa vážiť si ju, zdokonaľovať a skrásť. Žiť v mene humanity...

Za účasti poslankyne SKNV Márie Tomadlikovej podpredsedu ONV Ladislava Oršuliaka a Ing. Mariana Mrzenu, riaditeľa Technických služieb mesta Tvrdošín a súčasne zástupcu akčného výboru VPV Tvrdošín

Z ROKOVANIA PLÉNA MsNV

28.12.1989 plénum MsNV vzašlo na vedomie: kontrolu plnenia uznesení, informácie o činnosti MsNV od predchádzajúceho plenárneho zasadania, informáciu predsedu MsNV o postupe pri plánovaní a čerpaní fin. prostriedkov na r. 1990, vyhodnotenie realizačného harmonogramu VP za r. 1989; schválilo správu o činnosti rady MsNV, návrh hlavných úloh na rok 1990, plán práce orgánov MsNV na 1. polrok 1990, plán KVČ na 1. polrok 1990, šesťčlennú komisiu na posúdenie názvov ulíc, zriaďovaciu listinu a základný predmet činnosti samostatnej prevádzkárne MsNV Tvrdošín; zriadilo od 1.1.1990 samostatnú prevádzkárňu pri MsNV Tvrdošín; odvolalo Ing. Jozefa Gruchaláka z funkcie podpredsedu MsNV na základe jeho vlastnej žiadosti k 1.1.1990; ustanovilo do funkcie vedúcej finančného a plánovacieho odboru Júliu Drobkovú, do funkcie vedúcej správneho odboru Alexandru Planietovú a do funkcie vedúcej odboru výstavby miestneho hospodárstva a obchodu Ing. Martu Tmákovú, všetky od 1. januára 1990; uložilo Pavlovi Koňuchovi, tajomníkovi MsNV a predsedovi komisie na posúdenie súčasného stavu pomenovania ulíc v meste - spracovať spoločný návrh pomenovania ulíc v meste do najbližšieho plenárneho zasadania v marci 1990.

pf '90 /dokončenie z 2. strany/

... v mene života v nej nielen našej generácie, ale hlavne tých, čo prídu po nás. Blíži sa obdobie slobodných demokratických volieb, teda obdobie, ktoré bude od každého z nás vyžadovať jednoznačné stanovisko k voľbe kandidátov do zastupiteľských orgánov všetkých stupňov, ktorí v najbližších rokoch budú mať čo robiť, aby vyviedli náš štát, našu spoločnosť a naše hospodárstvo z krízy podľa našich spoločných predstáv. Každý volič by mal mať možnosť zvoliť si z viacerých toho svojho kandidáta na jednotlivé posty a po zvolení podporovať ho svojou poctivou prácou tak, aby výsledky spoločného snaženia slúžili na prospech všetkým, aby náš život bol lepší, radostnejší, krajší.

Jozef Bašista

AJ TVRDOŠÍNSKA MLÁDEŽ V POHYBE

Je zaujímavé, ako vzory priťahujú... V Prahe a v Bratislave "to" vzali do svojich rúk najmä po 17. novembri predovšetkým študenti vysokých, neskôr-stredných škôl a potom sa pridala aj ostatná mládež. Alebo začali všetci spontánne naraz? To azda ani nie je také podstatné. Dôležité je, že národy začali hovoriť o svojej mládeži v superlatívoch, o tom, ako odkliala krajinu, dokonca vraj na jednom z plagátov umiestnených na podstavci sochy sv. Václava na Václavskom námestí v Prahe bol okrem iných aj nápis: "Najlepší, čo jsme za posledních 20 let vytvorili, jsou naše děti". V Tvrdošíne v pondelok 27. novembra, keď sa o 12. hodine zišlo okolo dveste pracovníkov miestnych závodov z radov dospelých na podpornom štrajku za splnenie požiadaviek študentov a VPN po úvodných slovách predsedu MsNV Ing. I. Šašku o zásluhy mladých ľudí na začínajúcich sa premenách začali všetci spontánne skandovať: "Kde sú?, Kde sú?" a vynútili si prítomnosť študentov stredných škôl, ktorí v priebehu 20 minút...

/pokračovanie na 4. strane/

ČO S INFORMÁCIAMI?

Nebolo a ani nebude ľahké zachytiť všetky významné udalosti uplynulých týždňov pri premene spoločensko-politickej situácie v celej našej vlasti, na Slovensku, v kraji, na Orave a napekon aj v Tvrdošíne. Pri vedomí, že o zmenách v celej ČSSR informujú všetky ústredné denníky na Slovensku predovšetkým Pravda, Práca, Smena, Verejnosť a pod., v Stredoslovenskom kraji nový Smer, na Orave-nová Orava pod novým vedením, musia naše mestské noviny TVRDOŠÍN informovať predovšetkým o súčasnom dianí v Tvrdošíne a okolí aktuálnymi článkami na omnoho širšom základe ako doposiaľ a poskytnúť možnosť zaujať svoje vlastné stanovisko k problematike života mesta každému kto chce prispieť k jeho zlepšeniu v duchu zásad vedeckého poznania, vlastenectva, humanity a demokracie, z ktorých iste bude vychádzať aj pripravovaný nový tlačový zákon. Napomáhať tomu má aj nové zloženie redakčnej rady "Tvrdošína", ktorú schválil januárové zasadnutie rady MsNV 1990 a v ktorej budú zastúpené všetky názorové vrstvy obyvateľov Tvrdošína. Ich zástupcovia budú spolutvorcami redakčného plánu na celý rok i na jednotlivé mesiace a ako dúfame, aj prispievateľmi do mestských novín svojimi vlastnými článkami.

49. a 50. číslo týždenníka pre politiku, hospodárstvo a kultúru NOVÉ SLOVO z r. 1989 prinášajú na svojej 2. strane najprv 8 a potom 7 dní v skratke, kde sú zachytené všetky významné udalosti závratne rýchleho obdobia od 26.11 do 3.12.1989 ... /dokončenie na 5. strane/3

Pri mikrofóne študentka 4.ročníka SPŠ K. Kormaňáková

AJ TVRDOŠÍNSKA MLÁDEŽ ...

/pokračovanie z 3. strany/

...na základe telefonátu z MsNV skutočne prišli. Po prvý raz po dlhom čase mohli byť prítomní svedkami skutočne neformálnej demonštratívnej vzájomnosti medzi robotníkmi a mládežou. Popri pocite slobody a voľnosti, keď každý, kto chcel mohol sa otvorene vyjadriť k zvolenému problému. Už na následnom, aj keď početne menšom mítingu v ten istý deň v kine Javor, sa zúčastnilo niekoľko zástupcov záujmových skupín tvrdošinskej mládeže, kde sa začal formovať akčný výbor VPN Tvrdošín, do čela ktorého sa postavil Ing. Miroslav Medvecký - vedúci Drobných prevádzok pri MsNV Tvrdošín. V nedeľu 3.12.1989 v prítomnosti zástupcov VPN D.Kubín a B. Bystrica pristúpili k mikrofónu na námestí Hrdinov v Tvrdošine aj predstavitelia ďalších záujmových skupín Tvrdošinskej mládeže, medzi nimi aj zástupca MO SZM. V piatok 22.12. o 18. hodine v malej sále MsKS na sídlisku Medvedzie sa konala schôdza MO SZM za prítomnosti okolo 20 jej členov a riaditeľa MsKS J.Bašistu, hlavným cie-

Tom ktorej bolo prerokovanie činnosti MO SZM v priestoroch klubu mládeže. V sobotu 30. 12. 1989 plánovaná na 18,00, ale v skutočnosti konaná až po 19,30 do 22,30 hod. sa konala diskotéka pre mládež z Tvrdošína a okolia, súčasťou ktorej bol aj míting na spôsob "VPN mladých", ktorý sami mladí nazvali "fórum". Treba však hneď podotknúť, že sa vyznačovalo značnou nepripravenosťou, z ktorej vyplynulo potom viacero nedostatkov, miestami hraničiacich s neslušnosťou, demagogiou a urážlivými výkrikmi na adresu jednotlivcov. Potvrdilo sa, že zďaleka nie všetci mladí tvrdošínčania vedia a uvedomujú si, čo je to tá demokracia, čo je to VPN a aký je program tejto organizácie, či združenia a už vôbec nevedia, ako sa má správne viesť dialóg. Potvrdilo sa, že mnohí mladí, ale aj dospelí občania sa potrebujú novým pojmom učiť, učiť sa chápať ich obsah a cez jeho pochopenie naučiť sa viesť dialóg s protivníkom tak, aby sa v optimálnom krátkom čase, slušne a s presnými argumentmi dosiahol súhlas oboch strán so spoločne dohodnutým či dosiahnutým záverom. Nie je to jednoduché a bude si to vyžadovať dlhší čas trpezlivého vysvetľovania a vzájomného prispôbovania sa. Veríme totiž, že už skončila v riešení spoločenskopolitických záležitostí diktatúra každého druhu, že už končne odzvonilo diktátorom, ktorí opojení pocitom moci a všemožne po tomto pocite túžiaci rozkazovali panovačne väčšine bez ohľadu na jej názor, teda o nej bez nej. Že nové demokratickejšie usporiadanie našej spoločnosti nájde spôsoby, ktorými utlmí ich totalitárske snahy, nech by boli na ktoromkoľvek poste. Vyskytol sa aj jeden prípad riešenia si vlastného problému jednotlivca pod kepienkou VPN, pričom zástupca akčného výboru bol týmto jednotlivcom informovaný až na poslednú chvíľu, takže vlastne nemohol zaujať k poriadanej akcii zodpovedné stanovisko. Skrátka úskok, nečestné jednanie. Napriek viacerým nedostatkom však mal sobotňajší večer s mladými aj pozitíva. Medzi asi sto mladými tvrdošínčanmi ukázal na ich názorové rozvrstvenie pri voľbe kandidátov do funkcie vedúceho klubu mládeže, umezil kontakt a vysvetlenie stanovísk medzi týmito vrstvami či názorovými skupinami mladých a predstaviteľom MsNV tajomníkom Pavlom Koňuchom, riaditeľom MsKS Jozefom Bašistom a Jaroslavom Dirigáčom, ktorý sa angažuje vo VPN Kovo Čimhová.../dokonč.na 5.str./

Ing. Karol Hanulák profesor SPŠ odpovedá na výzvy študentov.

AJ TVRDOŠÍNSKA MLÁDEŽ JE V POHYBE

dokončenie zo 4. strany

... a zúčastňuje sa zasadnutí VPN Tvrdošín. Ďalšie stretnutie mladých s vybranými pracovníkmi a funkcionármi v meste sa konalo v piatok 5. 1. 1990 v klube mládeže. Kým od marca 1989 doposiaľ nebolo možné zvoliť zástupcov všetkých šiestich ZO SZM v meste, tentoraz sa zišli zástupcovia jednotlivých záujmových skupín a navrhli šesť mien svojich zástupcov do zloženia klubovej rady s tým, že sa ešte ziđu opäť v klube mládeže, aby doplnili počet zástupcov o chýbajúce záujmové skupiny tak, aby v sobotu 20. 1. vo veľkej sále mohol byť demokraticky zvolený nový vedúci klubu mládeže. Ľady ľahostajnosti sa teda rozhybali a treba veriť, že v nových podmienkach sa už ani nezastavia.

Jozef Bašista

ČO S INFORMÁCIAMI

dokončenie z 3. strany

... a od 4. 12. do nedele 10. 12. 1989 na federálnej úrovni. Situáciu v našom kraji a v B. Bystrici mapuje od 19. 12. 1989 nový denník Smer. Po novom začal pracovať týždenník Orava, ktorý od 49. čísla zo dňa 6. 12. 1989 vedie nová šéfredaktorka PhDr. Cecília Matysová a ktorý v 50. a 51., ale aj v ďalších číslach prináša aj chronológiu informácií Verejnosti proti násiliu. Vl- na informačnej explózie pokračuje, nadobúda na rozsahu. Redakcia "Tvrdošina" je v strehu, aby jej nič podstatné neušlo. -jmb-

MIESTNY ODBOR MATICE

MsKS zakladá Miestny odbor Matice slovenskej v Tvrdošine. Prihlášky sú na MsKS sídl. Medvedzie č. t. 2167 u p. Kormaňákovvej a M. Adamčákovvej, zatiaľ v počte asi 100 kusov. Neváhajte a prihláste sa do radov dvíhateľov a udržiavateľov slovenského národného povedomia a kultúry Slovákov na celom svete. Podporíme spoločne nový zákon o Matici slovenskej.

AKO TO BOLO U NÁS ?

Navonok markantnejšie sa prejavil súčasný politický pohyb tvrdošínskych občanov až desať dní po udalostiach 17. novembra v Prahe na podpornom všeobecnom dvojhodinovom štrajku pracujúcich 27. 11. 1989. Vtedy sa zišlo na námestí Hrdinov v Tvrdošine okolo 200 zástupcov, ktorých počet sa rozšíril o ďalších 200, možno aj viac študentov. Ich prítomnosť si štrajkujúci "vyskandovali". Čas medzi 12. a 14. hodinou potom vyplnili zápalisté vystúpenia každého, kto chcel vychutnať možnosť slobodne sa vyjadriť k páličivým problémom, ktoré trápili mnohých, dovtedy umlčovaných a zastrášených. Ale ešte predtým v ranných hodinách na porade vedenia MsNV bolo dohodnuté, že MsKS pripraví technikov s ozvučovacou aparátúrou, na prívoz ktorej poskytnú Technické služby mesta Tvrdošín dodávkové motorové vozidlo Š-1203 a v prípade účasti občanov na štrajku sa v mestskom rozhlase bude hrať československá štátna hymna. Po úvodných rozpakoch z toho, kto by sa mal ujať úvodného slova, pristúpil k mikrofónu predseda MsNV Ing. Ivan Šaško, ktorý konštatoval dôvod, prečo sa štrajkujúci na námestí zišli a vyjadril podporu obrodnému procesu v našej krajine. Po ňom potom vystupovali ďalší rečníci s písomne pripravenými, ale aj voľne bez prípravy hovorenými prejavmi s rôznym citovým zaujatím. Každé vystúpenie sprevádzalo známe skandovanie davu: "To je ono, to je ono...", "Kto za to môže...", "Slobodu, slobodu...", "V jednote je sila..." a podobne. Mrazivé počasie, ale aj termín ukončenia štrajku na podporu požiadaviek študentov, Občianskeho fóra...

/pokračov. na 6. strane/5

AKO TO BOLO U NÁS ?

/pokračovanie z 5. strany/

... a VPŇ zhromaždenie rozpustili s tým, že ďalší rečníci, ktorí chcú vystúpiť a všetci tí, ktorí sa chcú aktívne zapojiť do hnutia Verejnosti proti násiliu sa zídu o 16. hodine toho istého dňa v kine Javor v Krásnej Hôrke. Tamejší míting už nebol taký masový, ale poukázal na ďalšie problémy v meste, ktoré je potrebné neodkladne riešiť a stal sa predbežnou poradou pre vznik Akčného výboru VPŇ Tvrdošín na čele s Ing. Miroslavom Medveckým, vedúcim DP MsŇV. Spísané boli požiadavky VPŇ Tvrdošín, ktoré sme uverejnili v decembrových novinách Tvrdošín z r. 1989 a ktoré boli prednesené aj rade MsŇV 5. 12. 1989. Informácie z ostatných podujatí a mítingov uverejníme vo februárovom čísle našich novín, pretože za dôležitejšie považujeme našu organizačnú pomoc v podobe ôsmich pravidiel dialógu. Mali by pomôcť pri riešení sporov o páliivých problémoch. Tak teda:

● OSEM PRAVIDIEL DIALÓGU

1. TVOJ OPONENT NIE JE NEPRIATEĽOM, ALE PARTNEROM PRI HĽADANÍ PRAVDY. Cieľom našej diskusie je pravda, nie intelektuálna súťaž. Účasť na dialógu, predpokladá trojakú úctu: k pravde, k druhému, k sebe.
2. USILUJ SA POROZUMIEŤ DRUHÉMU. Ak nepechopíš správne názor oponenta, nemôžeš jeho tvrdenie ani vyvracať, ani uznávať. Formuluj sám jeho námietky, aby bolo zrejmé, ako im rozumieš.
3. TVRDENIE BEZ VECNÝCH DŮKAZOV NEVYDÁVAJ ZA ARGUMENT. V takomto prípade ide iba o tvoju mienku a partner jej nemusí priznať váhu argumentu.
4. NEUTEKAJ OD TÉMY. Nevyhýbaj sa nepríjemným otázkam alebo argumentom tým, že zavedieš diskusiu inam.
5. NEUSILUJ SA MAŤ ZA KAŽDÚ CENU POSLEDNÉ SLOVO. Množstvo slov nenahradí chýbajúci argument. Umlčanie oponenta neznamena vytváranie jeho argumentov ani popretie jeho myšlienok.
6. NEZNIŽUJ OSOBNÚ DŮSTOJNOSŤ OPONENTA. Kto napadá osobu protivníka, stráca právo zúčastniť sa na dialógu.
7. NEZABÚDAJ, ŽE DIALÓG VYŽADUJE DISCIPLÍNU. Zrozumiteľne a pokojne vyjadriť svoj názor.
8. NEZAMIENAJ DIALÓG S MONOLÓGOM. Všetci majú rovnaké právo vyjadriť sa. nezabíhaj k podružnostiam. Dokáž chladuplne šetriť časom.

Ing. Ivan Šaško pri úvodnom príhovore k štrajkujúcim 27. 11. 1989

Text na transparente: Plne podporujeme uznesenia obč. iniciatívy Verejnosť proti násiliu

PUBLIKAČNÁ ČINNOSŤ ŠTEFANA ŠMÁLIKA

V rokoch 1934-1937 prispieval do novín Naša Orava seriálom článkov s názvom "Pokusný náčrt monografie Tvrdošína". V r. 1937 prispieval do časopisu Svornosť súborom nedeľných kázní pod spoločným názvom "Naše zvony". V r. 1938-1946 vydával trimestriálny časopis /čiže každé tri mesiace vychádzajúci/ štvrtročník "Posol hybskej farnosti". V r. 1962 prispieval do okresných novín "Spišské hlasy" článkami o histórii Spiša a stal sa členom Spolku spišských historikov. Tvrdošín mu najmä svojou históriou tak prirástol k srdcu, že požiadal už spomínaného starostu Arpáda Poláčika o prístup k tvrdošínskemu archívu, z ktorého potom čerpal a spracovával informácie o dejinách mesta. Stihol dôjsť po 16. storočie, ale potom noviny Naša Orava zanikli a Š. Šmálik odišiel z Tvrdošína do L. Sv. Mikuláša. Neprestával sa však zaujímať o dejiny Tvrdošína. Zbieral informácie a vyhľadával ich pramene, aby ich neskôr použil v Medailónikoch z dejín Tvrdošína. Štefan Šmálik je pravidelne pozývaný na slávnostný aktív prispievateľov a dopisovateľov mestských novín pri príležitosti každoročného Dňa tlače, rozhlasu a televízie. Medailóniky z dejín Tvrdošína sú tiež základným podkladovým materiálom pre spracovanie žiakom zrozumiteľného textu o dejinách Tvrdošína ako doplnkového materiálu k regionálnej výchove v ZŠ a SŠ v rámci vyučovania dejepisu a bývalej občianskej výchovy so súčasným novým obsahom. Materiál má byť zostavený a pripravený na rozmnoženie do konca januára 1990.

MEDAILÓNIKY Z DEJÍN TVRDOŠÍNA

45 VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI TVRDOŠÍNA. 7. JÁN KRŠÁK 1844-1919

Kršákovci, podobne ako rodina Kubániovcov, patria k starým tvrdošínskym mešťanom. Dejinami Tvrdošína sa ťahne séria richtárov tohto mena. 1587 Peter Kršák, 1616, 1624; 1633 Ondrej Kršák; 1676, 1677, 1697 Ján Kršák; 1799, 1800, 1801, 1804, 1807, 1808, 1809, 1815, 1816 Matej Kršák; 1829, 1830, 1831, 1832, 1833, 1834 a 1849 Jozef Kršák, ktorý vítal 6. februára 1849 Jozefa Miloslava Hurbana a povstalecké vojsko slovenských dobrovoľníkov. V rokoch 1857, 1861, 1862, 1863, 1864, 1865, 1866, 1867, 1868, 1872, 1873 František Kršák. Na rok 1876 bol zvolený za tvrdošínskeho richtára Ján Kršák, ale ešte v tomto roku zomrel. Tento Ján Kršák mal za manželku Ilonu Pacákovú. 15. augusta 1844 narodil sa im syn, ktoré mu dali meno po otcovi Ján. Študoval na františkánskom gymnáziu v Trstenej, ktoré bolo založené r. 1757. Teológiu študoval v banskobystričskom seminári, ktorý stál pod ochranou biskupa Štefana Moyzesa. Bohoslovci mali Samevdelávaci krúžok. Už vtedy začal uverejňovať články v časopisoch "Cyril a Metod" a "Vojtech". Tento Samevdelávaci krúžok vydal zborník veršov Jarnie kvety. Ján Kršák v ňom uverejnil 26 vlasteneckých lyrických básní. Spolupracovníkmi Jána Kršáka pri vydaní zborníka boli: Ján Levoslav Bella, neskerší hlavný hudobný skladateľ, ktorý uverejnil v Jarných kvetoch 31 básní a Andrej Černiansky, ktorý tam tiež uverejnil svoje prvotiny. Jána Kršáka k písaniu povzbudzoval sám veľký básnik Ondrej Sládkovič. Ako básnik a spisovateľ podpisoval sa: Ján Slavoslub Kršák, Ján Slavoslub Vavrinec, Rudzan. Za kňaza bol vysvätený Štefanom Moyzesom roku 1867. Primácie mal v Tvrdošíne. Biskup si ho ponechal za štúdiijného prefekta a profesora bohoslovja v seminári v rokoch 1867 až 1876. V rokoch 1877 až 1891 bol farárom v Rudne nad Hronom. Od 1891 až 1919 pôsobil ako dekan v Lutile okres Žiar nad Hronom. Bol aj tekovským archidiakonom a okresným škôldozorcom. Ovládal sedem rečí. Bol členom literárnej družiny Spolku sv. Vojtecha v Trnave, členom výboru Spolku sv. Vojtecha a zakladajúcim členom Gymnázia v Kláštore pod Znievom. Prispieval do Katolíckych novín, do Pútnika svätovojtešského, do Kazateľa a do Kazateľne. Preložil Hlavnie pravidlá o poľnom hospodárstve z nemčiny od W. Lobeho a Život Ježiša Krista od Schmitza. Roku 1915 napísal knihu Hodina poklony za blahobyť našej vlasti. Dopisoval si s historikom Sasinkom a sám uverejňoval biografické články. Ráta sa medzi slovenských spisovateľov pre deti a mládež. Umrrel 7. júna 1919 v Lutile. Dožil sa oslobodenia slovenského národa. Rodina Kršáková, ktorá dala mestu Tvrdošínu toľko richtárov a významného spisovateľa Jána Kršáka, je istým spôsobom zúčastnená i na dnešnom stavebnom a kultúrnom rozvoji tohto oravského mesta, nakoľko matka terajšieho predsedu MsNV Ing. Ivana Šašku sa dievčenským menom volá Kršáková Anna.

Štefan Šmálik 7

PILIARKA ŽLTÁ. U nás bežne rozšírený a miestami aj veľmi hojne sa vyskytujúci škodca na slivkách. Škody sa prejavujú na jar už krátko po odkvitnutí sliviek, alebo ringlot. Pri napadnutí začínú mladé plody opadávať. Na opadnutých plodoch je hlboká okrúhla dierka, z ktorej často vytrča vančúšik hrdzavohnedeého vlhkeho trusu. Niekedy sa poškodený plod udrží niekoľ-

ZÁHRADKÁROM

ko dní na strome, no nakoniec vždy opadne. Pôvodcom týchto škôd sú húsenice osičky piliarky žltej. Piliarky sa liahnu na jar, v čase pred kvitnutím. Samičky vyhľadávajú kvetné puky a kladú do nich zvláštnym spôsobom jednotlivé vajíčka do kališných lístkov. O niekoľko dní sa z vajíčok liahnu larvičky, ktoré sa ihneď vieraajú do rastúcich plodov. Ďalším škodcom u nás dost rozšíreným je **PILIARKA SLIVKOVÁ.** Typickým rozoznávacím znakom je pri tejto osičke čierny zadoček na rozdiel od piliarky žltej, ktorá má zadoček žltohnedý. Aj v iných farebných znakoch sú medzi týmito piliarkami zreteľné rozdiely, no v spôsobe života rozdiely prakticky nie sú. Celkom bežní sú tieto škodcovia na slivkovinách. Len výnimočne sa môžu objaviť aj na čerešniach. Ak zistíme, že máme napadnuté slivky alebo ringloty uvedenými škodcami, je potrebné vykonať chemické ošetrenie, a to METATION-0,2%, t.j. jeden štamprlík na 10 l vody. Vážení priatelia, na prahu nového roka Vám prajem veľa zdravia, šťastia a pokoja. Nech nám kvitnú a radosť prinášajú naše záhrady po celý rok.

Karol Hanuliák

*SPOLOČENSKÁ RUBRIKA

V DECEMBRI SA NARODILI :

Mário Šangala, Michal Krúpa, Martina Ontková, Pavol Gužiniak, Ružena Fallová, Jakub Gazdík, Blažena Jančová, Tatiana Rímska, Tomáš Drobka, Pavol Krivoš, Jana Glončálová, Juraj Mišinec, Marek Medvecký, Lucia Brozová

SOBÁŠE UZAVRETÉ

V DECEMBRI :

J. Steinhübl-R. Tlachová
A. Fenik - O. Žuffová
J. Ťapaj - M. Jarošová

ODIŠLI Z NAŠICH RADOV :

Ema Nemcová - 79 ročná
Augustín Dzurek - 49 ročný

Vieme, že ľudský organizmus potrebuje na udržovanie zdravia a sviežosti neustály prísun výživných látok. Tieto dostáva vo forme surových a varených pokrmov. Varením a pečením sa potraviny upravujú tak, aby boli schopné udržiavať stavbu tela. Treba tiež vedieť, že potravinami sa môžeme nielen živiť, ale aj liečiť. Jednou z takýchto potravín je i med, kto-

Med - rovná sa zdravie

rého podstatnú časť tvorí glukóza a fruktóza, t. j. cukor hroznový a ovocný. Keďže ide o jednoduché cukry, nemusia sa v žalúdku už spracovať a pripraviť na strávenie, ale ľahko sa vstrebávajú priamo do krvi. Ďalšími zložkami medu sú bielkoviny, enzýmy, vitamíny, minerálne látky, živice a éterické oleje, ktoré dodávajú medu príchúť i vôňu a inhibíny so schopnosťou ničiť rôzne hnilobné baktérie nachádzajúce sa v ľudskom tele. Význam medu však tkvie v jeho ľahkej stráviteľnosti. I napriek uvedeným hodnotám nemôžeme byť na základe štatistických údajov so spotrebou medu na jedného obyvateľa u nás spokojní. Existuje veľa spôsobov príprav jedál, pudíngov, pečív, nápojov, ktoré sa robia z medu alebo sa do nich med pridáva na úpravu chuti, farby a vône.

V spolupráci s MsKS Tvrdošín, ako to už bolo uvedené v decembrovom čísle mestských novín, Slovenský zväz včelárov ZO so sídlom v Trstenej usporiadal trojdňový kurz prípravy medovníkového pečiva 24. až 26. novembra 1989 v malej sále MsKS sídlisko Medvedzie. Viedla ho pani Mária Kubínová z Čadce na návrh predsedu ZO SZV v Trstenej Pavla Kozáčika. Kurz absolvovalo 20 žien, ktoré s jeho úrovňou a priebehom vyslovili úplnú spokojnosť.

T. Štrnál

PREDAJŇA TELEVÍZOROV

V sobotu 16. decembra 1989 bola v Tvrdošine v priestoroch VDI Rozkvet otvorená prieskumná predajňa š. p. Tesla Orava. Vedúci predajne Miroslav Danko spolu s Margitou Oriškovou predávajú v nej všetky v súčasnosti vyrábané televízne prijímače.

TVRDOŠÍN: Tlačový orgán Mestského národného výboru. Vydáva MsKS Tvrdošín. Zodpovedný redaktor: Jozef Bašista. Vychádza raz mesačne. Náklad: 1000 výtlačkov. Tlač: Slavtour-OSCR Dolný Kubín. Povolenie: ONV č. 768/85-456/10-V-5.